



REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA INFRASTRUKTURO

Odbor za upravljanje zračnega prostora Republike Slovenije

Langusova ulica 4, 1535 Ljubljana

T: 01 478 80 00

F: 01 478 81 39

E: gp.mzi@gov.si

www.mzi.gov.si

Številka: 3722-6/2018/22-02011413

Datum: 4. 4. 2018

Poročilo
o izvajanju prilagodljive uporabe zračnega prostora
in ocena uporabe zračnega prostora
2017

za Odbor:

dr. Alojz Krapež
Predsedujoči

Odbor za upravljanje zračnega prostora
Republike Slovenije



Odbor za upravljanje zračnega prostora Republike Slovenije (v nadaljnjem besedilu: Odbor) je v skladu z:

- Uredbo Komisije (ES) št. 2150/2005 z dne 23. decembra 2005 o določitvi skupnih pravil za prilagodljivo uporabo zračnega prostora (v nadaljnjem besedilu: Uredba EU FUA)
- Uredba (ES) št. 551/2004 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 10. marca 2004 o organiziranosti in uporabi zračnega prostora na enotnem evropskem nebu (uredba o zračnem prostoru), ki je bila spremenjena z Uredbo (ES) št. 1070/2009 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 21. oktobra 2009
- Eurocontolovimi specifikacijami (*EUROCONTROL Specification for the application of the Flexible Use of Airspace (FUA)* – ECTRL SPEC), in
- Protokolom za upravljanje zračnega prostora Republike Slovenije (2014)

pripravil poročilo o izvajanju prilagodljive uporabe zračnega prostora in oceno uporabe zračnega prostora v letu 2017.

Poročilo temelji na poročilih oz. podatkih, ki so jih posredovali Javna agencija za civilno letalstvo RS (v nadaljnjem besedilu: agencija), Vojaški letalski organ, Celica za upravljanje zračnega prostora RS (v nadaljnjem besedilu: Celica) ter Kontrola zračnega prometa Slovenije, d.o.o. Poročilo zajema obdobje leta 2017 oziroma kot navedeno.

I. Poročilo o izvajanju prilagodljive uporabe zračnega prostora 2017

1. Pravne podlage

Uredba (ES) št. 551/2004 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 10. marca 2004 o organiziranosti in uporabi zračnega prostora na enotnem evropskem nebu (uredba o zračnem prostoru), ki je bila spremenjena z Uredbo (ES) št. 1070/2009 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 21. oktobra 2009 v drugem odstavku 7. člena določa: »Države članice pošljejo Komisiji letno poročilo o uporabi koncepta prilagodljive uporabe zračnega prostora v svoji pristojnosti v okviru skupne prometne politike.«

Uredba EU FUA v 8. členu (Poročanje) določa: »Pri letnem poročanju o izvajanju prilagodljive uporabe zračnega prostora iz člena 7(2) Uredbe (ES) št. 551/2004 države članice navedejo podatke, ki so podrobno določeni v Prilogi k tej uredbi.« Priloga II nadalje določa seznam elementov, potrebnih za letno poročilo o izvajanju prilagodljive uporabe zračnega prostora:

- splošen opis nacionalne organizacije in odgovornosti na ravni 1, ravni 2 in ravni 3 koncepta prilagodljive uporabe zračnega prostora,
- ovrednotenje delujočih sporazumov, postopkov in podpornih sistemov, ustanovljenih na strateški, predtaktični in taktični ravni upravljanja zračnega prostora. To vrednotenje se opravi v zvezi z varnostjo, zmogljivostjo zračnega prostora, učinkovitostjo in prilagodljivostjo operacij zrakoplovov vseh uporabnikov,
- problemi pri izvajanju te uredbe, sprejeti ukrepi in potrebe po spremembah,
- izidi nacionalnih inšpekcijskih pregledov, statističnih raziskovanj in revizij varnosti,
- sodelovanje med državami članicami pri upravljanju zračnega prostora in zlasti pri ustvarjanju in upravljanju čezmejnega zračnega prostora in čezmejnih dejavnosti.

Izvedbena uredba Komisije (EU) št. 390/2013 z dne 3. maja 2013 o določitvi načrta izvedbe za navigacijske službe zračnega prometa in funkcije omrežja v Prilogi V (seznam podatkov, ki jih je treba zagotoviti za namen te uredbe) v točki (j) nalaga, da nacionalni nadzorni organi zbirajo in dajo na voljo informacije o tem, kako nacionalni organi/organi funkcionalnega bloka zračnega

prostora uporabljajo koncept prilagodljive uporabe zračnega prostora, da se zagotovijo optimalne koristi za civilne in vojaške uporabnike zračnega prostora.

2. Izpolnjevanje obveznosti poročanja

Za Republiko Slovenijo izvaja obveznost poročanja pristojni organ Javna agencija za civilno letalstvo RS (v nadaljnjem besedilu: agencija) z izpolnjevanjem vprašalnika »SES and EASA BR IMPLEMENTATION Questionnaire Part I«, ki ga po uskladitvi z vsemi deležniki, tudi Ministrstvom za infrastrukturo in Ministrstvom za obrambo, v funkciji organizacij, katerih predstavniki so imenovani v Odbor za upravljanje zračnega prostora Republike Slovenije, posreduje Evropski agenciji za varnost v letalstvu (v nadaljnjem besedilu: EASA). Obveznost agencije kot nacionalnega nadzornega organa, da izpolnjuje te vprašalnike, izhaja iz 15. člena (Poročanje o varnostnem nadzoru) Izvedbene uredbe Komisije (EU) št. 1034/2011 z dne 17. oktobra 2011 o nadzoru varnosti pri upravljanju letalskega prometa in službah letalske navigacije in spremembi Uredbe (EU) št. 691/2010 oz. Izvedbene uredbe Komisije (EU) 2017/373 z dne 1. marca 2017 o skupnih zahtevah za izvajalce storitev upravljanja zračnega prometa/izvajanja navigacijskih služb zračnega prometa in drugih funkcij omrežja za upravljanje zračnega prometa ter njihov nadzor, razveljavitvi Uredbe (ES) št. 482/2008, izvedbenih uredb (EU) št. 1034/2011, (EU) št. 1035/2011 in (EU) 2016/1377 ter spremembi Uredbe (EU) št. 677/2011 (UL L št. 62 z dne 8. 3. 2017, str. 1).

Obveznost poročanja po Izvedbeni uredbi Komisije (EU) št. 390/2013 (načrt izvedbe) izvaja agencija preko poročanja »PP RP2, Annual Monitoring Report« Organu za oceno uspešnosti.

3. Javnost dela

Odbor se je za namen podajanja informacij o tem, kako nacionalni organi/organi funkcionalnega bloka zračnega prostora uporabljajo koncept prilagodljive uporabe zračnega prostora, da se zagotovijo optimalne koristi za civilne in vojaške uporabnike zračnega prostora, zavezal k objavam informacij na spletnih straneh. Tako organizaciji oz. ministrstvu, katerih člani konstituirajo Odbor, objavljajo na svojih spletnih straneh informacije o prilagodljivi uporabi zračnega prostora, Protokolu in delu Odbora.

- spletna stran odbora na straneh Ministrstva za infrastrukturo:
http://www.mzi.gov.si/si/delovna_podrocja/letalstvo/odbor_za_upravljanje_zracnega_prostora_republike_slovenije/
- Spletna stran odbora na straneh Ministrstva za obrambo:
http://www.mo.gov.si/si/zakonodaja_in_dokumenti/veljavni_predpisi/drugo/

4. Splošen opis nacionalne organizacije in odgovornosti na ravni 1, ravni 2 in ravni 3 koncepta prilagodljive uporabe zračnega prostora

Uredba o izvajanju Uredbe Komisije (ES) o določitvi skupnih pravil za prilagodljivo uporabo zračnega prostora (Uradni list RS, št. 81/2013) je določila pristojne organe, njihove naloge in nadzor v zvezi z izvajanjem Uredbe EU FUA.

a. Nivo strateškega upravljanja zračnega prostora – raven 1

Naloge strateškega upravljanja zračnega prostora Republike Slovenije iz 4. člena, naloge ocenjevanja varnosti iz 7. člena in naloge poročanja iz 8. člena Uredbe EU FUA izvaja ministrstvo, pristojno za promet, v sodelovanju z ministrstvom, pristojnim za obrambo. Za ta namen je bil ustanovljen Odbor. Predloge odločitev in drugih strokovnih gradiv v zvezi z nalogami na nivoju strateškega upravljanja zračnega prostora iz prvega odstavka 2. člena Uredbe o izvajanju Uredbe Komisije (ES) o določitvi skupnih pravil za prilagodljivo uporabo zračnega prostora (Uradni list RS, št. 81/2013) (v nadaljnjem besedilu: uredba o izvajanju EU

uredbe) pripravlja Odbor, ki sta ga ustanovita ministrstvo, pristojno za promet, in ministrstvo, pristojno za obrambo.

b. Nivo predtaktičnega upravljanja zračnega prostora – raven 2

Naloge predtaktičnega upravljanja zračnega prostora Republike Slovenije iz 5. člena Uredbe EU FUA opravlja Celica. Člane Celice so izmed zaposlenih v Slovenski vojski, Agenciji Republike Slovenije za okolje in v javnem podjetju Kontrola zračnega prometa Slovenije, d.o.o., soglasno imenovali minister, pristojen za promet, minister, pristojen za obrambo, in minister, pristojen za meteorologijo. Slovenska vojska, Agencija Republike Slovenije za okolje in javno podjetje Kontrola zračnega prometa Slovenije, d.o.o., opredelijo naloge v zvezi s prilagodljivo uporabo zračnega prostora v delovnih procesih pristojnih služb in enot Slovenske vojske, letalskih meteoroloških služb in služb zračnega prometa.

Celica samostojno izvaja naloge, ki so opredeljene v točkah b, c, d, f, g, l in n prvega odstavka 4. člena Uredbe EU FUA, za potrebe Odbora in pristojnih ministrstev pa opravlja operativne naloge, ki so opredeljene v točkah e, h, i, j, k in m prvega odstavka 4. člena Uredbe EU FUA. Celica sprotno seznaja Odbor s sprejetimi odločitvami in odpriimi vprašanji upravljanja zračnega prostora.

Administrativne in druge podporne naloge za opravljanje nalog Celice zagotavlja javno podjetje Kontrola zračnega prometa Slovenije, d.o.o. (v nadaljnjem besedilu: KZPS). Drugi stavek tretjega odstavka 4. člena nacionalne uredbe o izvajanju EU uredbe določa, da se tekoča zbirka arhivskega gradiva v zvezi z delovanjem Celice se hrani na ministrstvu, pristojnem za promet. Glede na to, da ni praktične rešitve za izvedbo tega, t.j. prenosa tekoče zbirke arhivskega gradiva v zvezi z delovanjem Celice, je Odbor zaprosil Kontrolo zračnega prometa Slovenije, d.o.o., da hrani tekočo zbirko arhivskega gradiva v zvezi z delovanjem Celice 10 let oziroma, da se opredeli glede roka hrambe tega gradiva. Kontrola zračnega prometa Slovenije, d.o.o., je sporočila Odboru, da bo zbirko arhivskega gradiva hranila 10 let.

c. Nivo taktičnega upravljanja zračnega prostora – raven 3

Naloge taktičnega upravljanja zračnega prostora Republike Slovenije iz 6. člena Uredbe EU FUA opravljajo izvajalci navigacijskih služb zračnega prometa ter nadzorne vojaške enote neposredno in po svojih operativnih enotah – centrih za kontrolo zračnega prometa, centru za nadzor in kontrolo zračnega prostora ter na območju, na katerem se izvajajo dejavnosti, zaradi katerih se zahteva rezervacija ali omejitev zračnega prostora.

Izvajalci navigacijskih služb zračnega prometa in nadzorne vojaške enote zagotovijo, da njihove službe in enote opravljajo naloge iz 6. člena Uredbe EU FUA. V ta namen te službe in enote vzpostavijo ustrezne postopke usklajevanja in izmenjave informacij ter zagotavljajo varnost pri upravljanju interakcij med civilnimi in vojaškimi leti.

d. Ustanovitev Odbora in imenovanje članov Celice

V letu 2014 sta ministra, pristojna za promet in obrambo ustanovila Odbor (Sklep o ustanovitvi Odbora za upravljanje zračnega prostora Republike Slovenije, št. 3722-2/2014/13 z dne 18. 3. 2014) nato so ministri, pristojni za promet, obrambo in kmetijstvo in okolje (za letalsko meteorologijo) imenovali člane Celice (Sklep o imenovanju članov Celice za upravljanje zračnega prostora Republike Slovenije, 3722-2/2014/14 z dne 25. 3. 2014). Vsi pristojni organi in organizacije so imenovali člane Odbora in Celice.

V skladu s tretjim odstavkom 4. člena Uredbe EU FUA je bila Evropska komisija o osebah ali organizacijah, ki so odgovorne za izvajanje nalog strateškega upravljanja zračnega prostora Republike Slovenije obveščena o ustanovitvi Odbora in imenovanih članih.

e. Delovanje Odbora in Celice

Odbor se v letu 2017 ni sestel na redni seji, je pa korespondenčno razpravljal in odločil o več zadevah:

- odgovori na vprašana zainteresirane javnosti,
- spremljanje uporabe zračnega prostora nad Osrednjim vadiščem OSVAD Poček/Postojna,
- priprava poročila o izvajanju prilagodljive uporabe zračnega prostora 2016 in ocene uporabe zračnega prostora 2016,
- koordinacija načrtov uporabe zračnega prostora v letu 2017,
- spremljanje aktualnih zadev, ki so bile obravnavane s strani Odbora,
- izvedba posvetovanja z uporabniki zračnega prostora,
- sodelovanje pri pripravi strokovnih rešitev v zvezi z zračnim prostorom.

5. Ovrednotenje delujočih sporazumov, postopkov in podpornih sistemov, ustanovljenih na strateški, predtaktični in taktični ravni upravljanja zračnega prostora v zvezi z varnostjo, zmogljivostjo zračnega prostora, učinkovitostjo in prilagodljivostjo operacij zrakoplovov vseh uporabnikov.

a. Vzpostavitev okvirnih dogovorov in pregledi že uveljavljene prakse, ki so jih razvili civilni in vojaški organi za lažjo uporabo koncepta prilagodljive uporabe zračnega prostora

Naloga Celice je vzpostaviti okvirne dogovore in pregledati že uveljavljene prakse, ki so jih razvili civilni in vojaški organi za lažjo uporabo koncepta prilagodljive uporabe zračnega prostora in seznaniti Odbor z že vzpostavljenimi praksami oz. dogovori, kot so:

- (a) postopki dodeljevanja struktur zračnega prostora na dnevni ravni;
- (b) postopek rednega pregleda potreb uporabnikov;
- (c) postopki odobritev dejavnosti, ki zahtevajo rezervacijo ali omejitev zračnega prostora;
- (d) postopek opredelitve začasnih struktur in postopkov zračnega prostora zaradi ponudbe več možnosti glede rezervacij zračnega prostora in glede prog.

Celica je pregledala že uveljavljene prakse in okvirne dogovore o uporabi struktur za posebne namene (angl.: *Special Use Airspace*, v nadaljnjem besedilu: SUA).

Glede postopkov dodeljevanja struktur zračnega prostora na dnevni ravni Celica deluje preko Operativnega centra Poveljstva sil Slovenske vojske (prej Združenega operativnega centra Slovenske vojske¹ - ZOC)) ob koordinaciji z Območno kontrolo zračnega prometa (v nadaljevanju OKZP). Postopki so opredeljeni v postopkovniku Operativnega centra Poveljstva sil Slovenske vojske², ki opredeljuje uporabo Osrednjega vadišča OSVAD Poček/Postojna, in Navodilu za izvajanje postopkov pri poletih prestreznikov zveze NATO (interno navodilo OKZP), ki opredeljuje načine rezervacije in uporabe začasno oddeljenega zračnega prostora (angl. *temporary segregated area*, v nadaljnjem besedilu: TSA).

¹ Z dnem 12. 5. 2017 je vzpostavljeno Poveljstvo sil Slovenske vojske, naloge ZOC je prevzel Operativni center Poveljstva sil.

² SOP št. 13-0010: Zgora zračnega prostora (začasna omejitev in prepoved uporabe zračnega prostora) pri delovanju enot SV na poligonu Postojna, št. 804-99/2013-1 z dne 30. 4. 2013

Postopke odobritev dejavnosti, ki zahtevajo rezervacijo ali omejitev zračnega prostora, ima Operativni center Poveljstva sil Slovenske vojske opredeljene v postopkovniku, in sicer da se najave oz. potrebe usklajuje 60 dni vnaprej. S tem se potrebe redno pregledujejo.

V letu 2017 je agencija izvedla nadzor nad delovanjem Celice z namenom preverjanja izpolnjevanja zahtev, ki so bile naložene Celici in KZPS z Uredbo EU FUA. Pri nadzoru so bila ugotovljena neskladja - glede ne-objave TSA v AIP Slovenija. Celica je podala pisno mnenje o smiselnosti za uporabnike zračnega prostora RS objave v AIP Slovenija³.

Postopki odobritev dejavnosti, ki zahtevajo rezervacijo ali omejitev zračnega prostora, so predpisani in medsebojno usklajeni v zgoraj navedenih dokumentih.

Celica ne poroča o potrebi za vzpostavitev dodatnih okvirnih dogovorov za lažjo uporabo koncepta prilagodljive uporabe zračnega prostora.

Odbor ugotavlja, da so vzpostavljeni postopki dodeljevanja struktur zračnega prostora na dnevni ravni, postopek rednega pregleda potreb uporabnikov, postopki odobritev dejavnosti, ki zahtevajo rezervacijo ali omejitev zračnega prostora ter postopek opredelitve začasnih struktur in postopkov zračnega prostora zaradi ponudbe več možnosti glede rezervacij zračnega prostora in glede zračnih poti. Glede na to, da Odbor ni prejel predlogov in pripomb glede navedenih postopkov, se podaja mnenje, da so vzpostavljeni postopki ustrezni.

b. Določitev meril in postopkov, ki omogočajo ustvarjanje in uporabo prilagodljivih prečnih (lateralnih) in navpičnih (vertikalnih) mej zračnega prostora, potrebnih za upoštevanje raznih variacij poti letov in kratkoročnih sprememb letov

Celica je obravnavala nekatere predloge glede spremembe režima nad OSVAD Poček in ugotovila, da trenutno stanje uporabe v grobem zadovolji večino uporabnikov tega zračnega prostora.

Celica ves čas sodeluje z KZPS, agencijo in Odborom v obravnavi projektov SAXFRA in SECSI FRA.

Odbor ugotavlja, da so glede na potrebe obstoječe ureditve glede meril in postopkov, ki omogočajo ustvarjanje in uporabo prilagodljivih prečnih in navpičnih mej zračnega prostora, potrebnih za upoštevanje raznih variacij zračnih poti in kratkoročnih sprememb letov, ustrezne.

c. Ocena nacionalnih struktur zračnega prostora in omrežja rut

Celica ocenjuje, da so trenutne SUA zasnovani z upoštevanjem koncepta prilagodljive uporabe zračnega prostora in sicer modularno, in so umeščeni na način, ki omogoča njihovo smiselno uporabo glede na dejanske potrebe uporabnikov.

Odbor ugotavlja, da so glede na potrebe obstoječe ureditve glede nacionalnih struktur zračnega prostora in omrežja rut ustrezne.

d. Določitev pogojev, v katerih so za separacijo med civilnimi in vojaškimi leti odgovorne enote služb zračnega prometa

Pogoji separacije so že določeni za vsak SUA, za morebitna prestrezanja in so vključeni v interna navodila izvajalca navigacijskih služb zračnega prometa. Vojaški zrakoplovi morajo

³ glej tudi poglavje 8.b)

spoštovati meje SUA, službe kontrole zračnega prometa pa predpisane razdalje od SUA. Določeni so tudi pogoji za izredne koordinacije za primere letala v sili, »medical« lete in podobne.

Odbor ugotavlja, da so glede na potrebe obstoječe ureditve glede določitev pogojev, v katerih so za separacijo med civilnimi in vojaškimi leti odgovorne enote služb zračnega prometa, ustrezne.

e. Pogajalski postopki in prednostna pravila za dodeljevanje zračnega prostora

Osnovne prioritete za uporabo TSA so določene v tehničnem sporazumu⁴ (angl. *Technical Agreement*) med NATO in Republiko Slovenijo. Celica meni, da ni potreb po izdelavi in določitvi dodatnih prioritet, da se vse aktivnosti dogovarjajo ob pripravah na večje vaje in dogodke, kjer skoraj vedno sodelujeta vsaj dva predstavnika Celice. Celica je sodelovala v pripravi in izvajanju vaj *Adriatic Strike 2017*, *Ramstein Guard 2017* ter *Immediate Response 2017* na področju organizacije uporabe zračnega prostora.

Po končani vaji *Adriatic Strike 2017* je Celica izvedla analizo izvedbe vaje s KZPS in CNKP, ki sta tudi sodelovala pri izvedbi vaje. Ugotovitve so pokazale, da je vaja potekala brez težav in na visokem strokovnem nivoju.

Odbor ugotavlja, da so glede na potrebe obstoječe ureditve glede pogajalskih postopkov in prednostnih pravil za dodeljevanje zračnega prostora, ustrezne.

6. Problemi pri izvajanju te uredbe, sprejeti ukrepi in potrebe po spremembah

Celica poroča, da sodeluje pri posodabljanju navodil in postopkov za nacionalno prestrežanje z letali SV PC9M. Celica nima drugih konkretnih predlogov, predlaga pa čim prejšnjo ureditev OAT (*Operational Air Traffic*) v nacionalni zakonodaji.

Odbor ni prejel drugih predlogov za spremembo nacionalnih ureditev v zvezi s konceptom prilagodljive uporabe zračnega prostora.

a. Standardizacijska inšpekcija EASA

Odbor je v letu 2017 sodeloval pri izvedbi standardizacijske inšpekcije EASA na področju prilagodljive uporabe zračnega prostora. EASA ni podala ugotovitev v zvezi z izvajanjem koncepta prilagodljive uporabe zračnega prostora.

7. Posvetovanje z uporabniki zračnega prostora

Odbor je v letu 2017 opravil svoje posvetovanje z uporabniki zračnega prostora. Vabljeni so bili uporabniki zračnega prostora in druge relevantne organizacije, in sicer predstavniki obratovalcev letališč, letalski prevozniki, zveze in združenja s področja civilnega letalstva, Celica, agencija in Vojaški letalski organ oz. GŠSV in Ministrstvo za obrambo, Ministrstvo za notranje zadeve ter izvajalca navigacijskih služb zračnega prometa. Prisotnim je bil predstavljen namen posvetovanja, to je predstaviti pravni okvir prilagodljive uporabe zračnega prostora, organizacije, ki so zadolžene za izvajanje te zakonodaje, veljavne ureditve v slovenskem

⁴ »Technical Arrangement between COM HQ AIRCOM on behalf of Supreme Headquarters Allied Power Europe (SHAPE) and The Slovenian Ministry of Defense on behalf of The Republic of Slovenia« z dne 19. 7. 2013

zračnem prostoru ter vzpostaviti stik z zainteresiranimi uporabniki zračnega prostora. O več temah so bili opravljeni pogovori, na nekatera vprašanja je Odbor podal odgovore po posvetovanju.

8. Izidi nacionalnih inšpekcijskih pregledov, statističnih raziskovanj in revizij varnosti

a. Pristojna organa za nadzor

Pristojna organa za nadzor nad izvajanjem odločitev v zvezi s strateškim upravljanjem zračnega prostora ter za nadzor nad predtaktičnim in taktičnim upravljanjem zračnega prostora za statistično raziskovanje in revizijo varnosti sta agencija in Vojaški letalski organ, vsak za svoje področje pristojnosti.

Nadzorna organa za vsako koledarsko leto, na zahtevo pristojnih ministrstev in Celice, lahko pa tudi kadar koli med letom, poročata o izvajanju te uredbe in vprašanjih iz svoje pristojnosti iz Uredbe EU FUA.

b. Javna agencija za civilno letalstvo Republike Slovenije

Javna agencija za civilno letalstvo je v letu 2017 opravila nadzor nad izvajanjem zahtev, ki so bile naložene Celici in KZPS z Uredba EU FUA.

Ugotovljena neskladja nadzora je agencija dne 25. 1. 2018 posredovala v proučitev ter nadaljnje reševanje Odboru.

V letu 2017 je bila izveden nadzor s strani EASA, ki je podrobneje obravnaval odpravo nepravilnosti ugotovljenih pri nadzoru leta 2015 na področju prilagodljive uporabe zračnega prostora. Korektivni ukrepi so bili s strani EASA sprejeti kot zadostni ter s tem takrat ugotovljene nepravilnosti odpravljene.

Agencija spremlja in je obveščena o aktivnostih Odbora in Celice. Na podlagi le tega je agencija seznanjena z delovanjem nivojev 1 in 2, kot zahteva Uredba EU FUA.

Agencija nima pripomb na način delovanja strateškega nivoja izvajanja koncepta prilagodljive uporabe zračnega prostora.

c. Vojaški letalski organ

Na poziv o opravljenih nadzorih za svoje področje pristojnosti je poročal Vojaški letalski organ. V aprilu 2017 je izvedel strokovni nadzor v enoti, pristojni za izvajanje nadzora in kontrole zračnega prostora, ki je struktura Slovenske vojske, zadolžena za izvajanje nivoja 3 – taktičnega upravljanja zračnega prostora. Člen 6(2) Uredba EU FUA določa, da države članice zagotovijo, da ustrezne nadzorne vojaške enote in enote služb zračnega prometa pravočasno in učinkovito izmenjajo vsako spremembo načrtovane aktivacije tega zračnega prostora in sporočijo vsem zadevnim uporabnikom trenutni status zračnega prostora. V nadzoru je bilo ugotovljeno, da ima enota za namen aktivacije zračnega prostora listo pooblaščenih oseb, ki lahko podajo zahteve za izdajo NOTAM-a. Zahtevki se podajo v primerih usposabljanja kontrolorjev prestreznikov. V primeru, da ni potrebe po zapori zračnega prostora (vremenske razmere, plovnost, okvare) pooblaščen oseba poda preklic NOTAM-a.

Skladno z določili Uredbe o načinu izvajanja nadzora zračnega prostora (Uradni list RS, št. 29/04 in 46/15) ter Uredbe o izvajanju Uredbe Komisije (ES) o določitvi skupnih pravil za prilagodljivo uporabo zračnega prostora (Uradni list RS, št. 81/13), ki v 5. členu določa, da

morajo izvajalci navigacijskih služb zračnega prometa in nadzorne vojaške enote zagotoviti, da njihove službe in enote opravljajo naloge iz 6. člena Uredbe EU FUA in da v ta namen te službe in enote vzpostavijo ustrezne postopke usklajevanja in izmenjave informacij ter zagotavljajo varnost pri upravljanju interakcij med civilnimi in vojaškimi leti, je Slovenska vojska v sodelovanju s KZPS pripravila dogovor glede vrste podatkov in postopka za njihovo izmenjavo ter usklajevanje med Ministrstvom za obrambo in KZPS, ki je veljaven od 4. 1. 2017.

9. Usposabljanja in strokovne kompetence osebja, ki izvaja naloge ravni 2 in 3 izvajanja koncepta prilagodljive uporabe zračnega prostora

Odbor je na svoji prvi seji sklenil, da se v zvezi z usposabljanjem osebja, ki izvaja naloge Celice, smiselno sledi smernicam dokumenta Funkcionalnega bloka zračnega prostora Srednje Evrope (v nadaljnjem besedilu: FAB CE) »*FAB Central Europe Implementation Phase: Updated/newly created training material for AMC/FMP staff*« in »*FAB Central Europe Implementation Phase: Identification and Plan for the Implementation of the Common Competence Scheme for AMC/FMP Staff*«.

Odbor je naložil Celici, da poroča Odboru o izvedenih usposabljanjih.

Celica ugotavlja, da je trenutno osebje Celice kompetentno na področjih, na katerih deluje. Za delovanje na ravni 2 in 3 bo potrebno usposobiti člane Celice in dodatno osebje, kateremu bodo delegirane posamezne naloge, kot so izdelava dnevnih planov (AUP - Airspace Use Plan) in njihova distribucija, ko se sprejme odločitev o tem. O izvedenih usposabljanjih Celica ni poročala.

10. Sodelovanje med državami članicami pri upravljanju zračnega prostora in zlasti pri ustvarjanju in upravljanju čezmejnega zračnega prostora in čezmejnih dejavnosti

a. Morebitni razvoj čezmejne uporabe zračnega prostora s sosednjimi državami

Odboru se poroča o morebitnem razvoju čezmejne uporabe zračnega prostora s sosednjimi državami, kjer je to potrebno zaradi prometnih tokov in dejavnosti uporabnikov, oziroma drugih aktivnosti v zvezi z upravljanjem zračnega prostora z navedenimi sosednjimi državami članicami, da skupaj obravnavajo uporabo zračnega prostora prek državnih meja in/ali meja letalskih informativnih območij; še posebej z Italijo, kot državo, ki ni v FAB CE.

Republika Slovenija nima čezmejnih območij (Cross Border Areas - CBA)⁵, niti se ne predvideva njihova vzpostavitev. Ko bo relevantno, se bodo aktivnosti izvajale v skladu z določili Protokola, oziroma v kolikor bi prišlo do oblikovanja teh območij, se bo sodelovanje odvijalo na nivoju Celice s predlogi že ob pripravi takih območij. Celica bo o tem poročala Odboru.

b. Izvajanje koncepta prilagodljive uporabe zračnega prostora na nivoju funkcionalnega bloka zračnega prostora (FAB CE)

⁵ Čezmejno območje (CBA) pomeni omejitev ali rezervacijo zračnega prostora vzpostavljeno nad mednarodnimi mejami za specifične operativne zahteve. Te so lahko v obliki začasno oddeljenega zračnega prostora (TSA) ali začasno rezerviranega zračnega prostora (TRA)

Obveznost izvajanja koncepta prilagodljive uporabe zračnega prostora je naložena tudi funkcionalnim blokom zračnega prostora. V letu 2017 ni bilo aktivnosti v zvezi z izvajanjem koncepta prilagodljive uporabe zračnega prostora na nivoju FAB-a.

II. Ocena uporabe zračnega prostora 2017

1. Obveznost poročanja po Izvedbeni uredbi Komisije (EU) št. 390/2013 (načrt izvedbe)

Izvedbena uredba Komisije (EU) št. 390/2013 z dne 3. maja 2013 o določitvi načrta izvedbe za navigacijske službe zračnega prometa in funkcije omrežja v Prilogi V (seznam podatkov, ki jih je treba zagotoviti za namen te uredbe) v točki 1.1 (f) nalaga nacionalnemu nadzornemu organu (agenciji), da poskrbi, da so na voljo podatki za podporo nalogam iz člena 4(1)(m) in (n) Uredbe EU FUA o določitvi skupnih pravil za prilagodljivo uporabo zračnega prostora.

Celica je posredovala poročilo o uporabi zračnega prostora za 2017. Podatke iz poročila bo agencija bo preko poročanja »PP RP2 Annual Monitoring Report« Organu za oceno uspešnosti izpolnila obveznost poročanja.

2. Poročilo o uporabi zračnega prostora

Posebna SUA referenca oz. oznaka:	Vsota rezerviranih ur (D-1)	Vsota porabljenih ur
R4	265:00	265:00
R4,5	132:00	132:00
R4,5,6	42:00	42:00
TA1	127:00	94:29
TA2	92:00	75:54
TA3	00:00	00:00
Ad hoc SUA*	177:00	177:00
skupaj	835:00	786:23

* AIP SUPP

Celica poroča o objavljeni in dejanski uporabi zračnega prostora. Vir podatkov za LJ-R4, LJ-R4 in R5 ter LJ-R4-R5-R6A-R6B-R6C so NOTAM-i, objavljeni in preklicani. Vir podatkov za TA1, TA2 in TA3 so iz OKZP FDPS (opomba: ko se na radarskem zaslonu aktivira cona, se to evidentira v *log book*, ki je vir podatkov). Za TA1 in TA2 velja najmanjša enota 60 ali 120 minut.

3. Ocena uporabe zračnega prostora

Vzpostavljene strukture uporabe zračnega prostora so zasnovane modularno in so umeščene na način, ki omogoča njihovo smiselno uporabo glede na dejanske potrebe in na način, da ne vplivajo oziroma minimalno vplivajo na komercialni zračni promet.

Podatki o uporabi zračnega prostora v letu 2017 kažejo, da je vsota porabljenih ur vedno nižja ali enaka vsoti števila načrtovanih ur.

Odbor podaja oceno, izhajajoč iz podatkov o uporabi zračnega prostora v letu 2017, v primerjavi s podatki iz preteklih let ter izvedenimi usklajevanji med civilnimi in vojaškimi uporabniki zračnega prostora, da se v zračnem prostoru Republike Slovenije koncept prilagodljive uporabe zračnega prostora izvaja ustrezno.

4. Ocena Celice

Celica podaja oceno glede obsega uporabe zračnega prostora v letu 2017. Uporaba SUA je bila v letu 2017 za 1% manjša kot v letu pred tem. Ob tem Celica poudarja, da so rezervacije zmanjšane za približno 8%. Vremenski pogoji in uporaba zračnega prostora razreda G so glavni dejavniki, ki vplivajo na uporabo/neuporabo SUA, sami postopki pa so primerni potrebam. Slovenska vojska je v dogovoru s Celico iskala ustrezno rešitev za letenje brezpilotnih zrakoplovov, ki bi bila primerna tako zanje kot tudi za ostale uporabnike zračnega prostora in imela čim manjši vpliv na tokove zračnega prometa.

5. Mehanizmi za arhiviranje podatkov o zahtevah, dodelitvi in dejanski uporabi struktur zračnega prostora

Operativni center Poveljstva sil Slovenske vojske shranjuje podatke o rezervacijah, preklicih in uporabi SUA (podatki se zbirajo od leta 2012) v tabelah. CNKZP shranjuje podatke o uporabi TSA. OKZP hrani podatke o uporabi TA1, TA2 in TA3. Podatki se na začetku leta združijo za preteklo leto in arhivirajo v KZPS.

Odbor bo v prihodnosti, če se izkaže potreba, preučil, ali je potrebno vzpostaviti drugačen način zbiranja podatkov in njihovo obliko ter način njihovega posredovanja.

→→→

